

Judikatūras krājums

Lieta C-283/21

VA

pret

Deutsche Rentenversicherung Bund

(Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (otrā palāta) 2024. gada 22. februāra spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums – Regula (EK) Nr. 987/2009 – 44. panta 2. punkts – Piemērošanas joma – Pilnīgas darbnespējas pensija – Aprēķināšana – Citā dalībvalstī pabeigto bērnu audzināšanas periodu atzīšana – Piemērojamība – LESD 21. pants – Pilsoņu brīva pārvietošanās – Pietiekama saikne starp šiem audzināšanas periodiem un apdrošināšanas periodiem, kas pabeigti par pensijas izmaksu atbildīgajā dalībvalstī

1. *Prejudiciāli jautājumi – Pieņemamība – Ierobežojumi – Jautājums par Regulas Nr. 987/2009 44. panta interpretāciju – Šīs tiesību normas nepiemērojamība pamatlietā – Lūgtās interpretācijas nepieciešamības šīs lietas risinājumam neesamība – Nepieņemamība (LESD 267. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 883/2004 87. panta 3. punkts un Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkts un 93. pants)*

(skat. 33. un 36.–38. punktu)

2. *Savienības pilsonība – Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā – Pilnīgas darbnespējas pensija – Pienākums saistībā ar šādas pensijas piešķiršanu ņemt vērā citā dalībvalstī pabeigtos bērnu audzināšanai veltītos periodus – Persona, kas apdrošināšanas periodus ir pabeigusi vienīgi par pensijas izmaksu atbildīgajā dalībvalstī – Iemaksu pirms un uzreiz pēc šo bērnu audzināšanas periodu pabeigšanas neesamība šajā pēdējā dalībvalstī – Ietekmes uz pienākumu ņemt vērā šos periodus neesamība (LESD 21. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 883/2004 1. panta t) punkts)*

(skat. 46.–49. un 52.–55. punktu un rezolutīvo daļu)

Rezümējums

Tiesa, kurā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vērsusies *Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes Augstākā sociālo lietu tiesa, Vācija), sniedz precizējumus par LESD 21. panta interpretāciju pamatlietā, kura attiecas uz to, ka pensiju apdrošināšanas iestāde, aprēķinot pilnīgas darbnespējas pensijas apmēru, nav ņēmusi vērā bērnu audzināšanas periodus, kurus šīs pensijas saņēmēja ir pabeigusi citā dalībvalstī.

VA ir Vācijas pilsoņe, kura no 1962. līdz 2010. gadam ir dzīvojusi Nīderlandē, netālu no Vācijas robežas.

Pēc profesionālās izglītības mācībām Vācijā, kas beidzās 1980. gada jūlijā, viņa neveica profesionālo darbību ne pēdējā minētajā dalībvalstī, ne Nīderlandē.

Laikā no 1986. gada 15. novembra līdz 1999. gada 31. martam VA Nīderlandē pabeidza savu divu bērnu audzināšanas periodus, neveikdama profesionālo darbību (turpmāk tekstā — “strīdīgie periodi”). Šajā laikā viņa neveica iemaksas Vācijas pensiju apdrošināšanas shēmā.

No 1999. gada aprīļa līdz 2012. gada oktobrim viņa Vācijā strādāja darbu, uz kuru neattiecās obligātā apdrošināšana. No 2012. gada oktobra viņa šajā dalībvalstī, uz kuru pārcēlās 2010. gadā, strādāja algotu darbu un saistībā ar to veica iemaksas Vācijas pensiju apdrošināšanas shēmā.

Kopš 2018. gada marta prasītāja pamatlietā no *Deutsche Rentenversicherung Bund* (Federālā pensiju apdrošināšanas iestāde, Vācija) saņem pensiju pilnīgas darbnespējas dēļ. Šīs pensijas apmēra aprēķināšanas nolūkā papildus periodiem, kuros VA veica iemaksas Vācijas pensiju apdrošināšanas shēmā, šī iestāde ņēma vērā periodus, kuros viņa ieguva profesionālo izglītību, un 1999. gadā pabeigtu divu mēnešu nodarbinātības laikposmu, bet atteicās ņemt vērā strīdīgos periodus.

VA par šo atteikumu cēla prasību tiesā. Tā kā šī prasība tika noraidīta pirmajā instancē, viņa iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

Šādā kontekstā iesniedzējtiesa nolēma vērsties Tiesā ar prejudiciāliem jautājumiem, kuru mērķis būtībā bija noskaidrot, vai situācijā, kad pensijas saņēmēja neatbilst Regulas Nr. 987/2009¹ 44. panta 2. punktā paredzētajam nosacījumam par darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā, LESD 21. pants, skatīts no sprieduma *Reichel-Albert*² izrietošās judikatūras gaismā, par šīs pensijas izmaksu atbildīgajai dalībvalstij uzliek pienākumu ņemt vērā bērnu audzināšanas periodus, kas pabeigti citā dalībvalstī, kurā pensijas saņēmēja ir dzīvojusi daudzus gadus, pat ja šī saņēmēja nav veikusi iemaksas pirmās dalībvalsts apdrošināšanas shēmā ne pirms, ne uzreiz pēc šiem bērnu audzināšanas periodiem.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2009, L 284, 1. lpp.), 44. pants reglamentē bērnu audzināšanas periodu ņemšanu vērā.

² Spriedums, 2012. gada 19. jūlijs, *Reichel-Albert* (C-522/10, EU:C:2012:475). Šajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka tādā situācijā, kad persona uz laiku iekārtojusi savu dzīvesvietu dalībvalstī, kas nav tās izcelsmes valsts, LESD 21. pants izcelsmes dalībvalsts kompetentajai iestādei uzliek pienākumu saistībā ar vecuma pensijas piešķiršanu ņemt vērā otrajā dalībvalstī pavadītos bērnu audzināšanai veltītos periodus tā, it kā persona, kura profesionālo darbību ir veikusi tikai pirmajā dalībvalstī un kura savu bērnu piedzimšanas brīdī uz laiku bija pārtraukusi darbu un savu dzīvesvietu tikai ģimenes apstākļu dēļ bija iekārtojusi otras dalībvalsts teritorijā, šos periodus būtu pavadījusi [pirmās] valsts teritorijā.

Tiesas vērtējums

Apstiprinājusi, ka Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkts pamatlietā nav piemērojams, Tiesa norāda, ka sprieduma *Reichel-Albert* atziņas ir attiecināmas uz šo lietu.

Tiesa no tā secina, ka ar LESD 21. pantu dalībvalstij, kas maksā attiecīgo pensiju, ir noteikts pienākums, piešķirot šo pensiju, ņemt vērā bērnu audzināšanas periodus, kurus attiecīgā persona ir pabeigusi citā dalībvalstī, ja ir konstatēts, ka pastāv pietiekama saikne starp minētajiem bērnu audzināšanas periodiem un apdrošināšanas periodiem, kurus šī persona ir pabeigusi, veicot profesionālo darbību pirmajā dalībvalstī.

Šādas “pietiekamas saiknes” pastāvēšana ir jāuzskata par pierādītu, ja attiecīgā persona gan pirms, gan pēc viņas bērnu audzināšanas periodu pabeigšanas citā dalībvalstī ir par pensijas izmaksu atbildīgajā dalībvalstī pabeigusi tikai apdrošināšanas laikposmus saistībā ar izglītības vai profesionālās darbības laikposmiem.

Turpinājumā Tiesa no Regulas Nr. 883/2004³ 1. panta t) punkta, kam arī ir nozīme LESD 21. panta interpretācijas kontekstā, secina, ka dalībvalstis savos valsts tiesību aktos var paredzēt, ka noteikti personas dzīves periodi, kuru laikā tā nav veikusi darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā, uz ko attiecas obligātā apdrošināšana, un tātad nav veikusi iemaksas, tiek pielīdzināti attiecīgajā dalībvalstī pabeigtajiem “apdrošināšanas laikposmiem”.

Šādā gadījumā apstākļi, ka attiecīgā persona nav veikusi iemaksas šajā dalībvalstī laikposmos, kas tādējādi valsts tiesību aktos ir pielīdzināti šādiem apdrošināšanas periodiem, neizslēdz pietiekamas saiknes esamību starp bērnu audzināšanas periodiem, kurus šī persona pabeigusi citā dalībvalstī, un pirmajā dalībvalstī pabeigtajiem apdrošināšanas periodiem.

Šajā ziņā – neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi –, šķiet, ka pamatlietā pastāv pietiekama saikne starp VA Nīderlandē pabeigtajiem bērnu audzināšanas periodiem un apdrošināšanas periodiem, kurus viņa ir pabeigusi vienīgi Vācijā gan pirms šiem bērnu audzināšanas periodiem – kas attiecas uz izglītības laikposmiem, kuri Vācijas tiesībās ir pielīdzināti apdrošināšanas periodiem –, gan pēc šiem periodiem – kas attiecas uz nodarbinātības periodiem –, un tas tā ir, neraugoties uz to, ka šī persona pēdējā minētajā dalībvalstī nav veikusi iemaksas ne pirms, ne uzreiz pēc minētajiem audzināšanas periodiem.

Tiesas ieskatā tādā situācijā, kāda ir pamatlietā, nav nozīmes tam, cik ilgi attiecīgā persona ir uzturējusies dalībvalstī, kurā tā ir veltījusi laiku savu bērnu audzināšanai.

Līdz ar to šādā situācijā par attiecīgās pensijas izmaksu atbildīgā dalībvalsts nevar izslēgt bērnu audzināšanas periodu ņemšanu vērā tikai tādēļ vien, ka tie ir pabeigti citā dalībvalstī, jo pretējā gadījumā tās pilsoņi, kuri ir izmantojuši savu pārvietošanās brīvību, tiktu nostādīti nelabvēlīgākā situācijā un netiktu ievērots LESD 21. pants. Tādējādi dalībvalstij, kas maksā šo pensiju, saskaņā ar šo tiesību normu ir pienākums šīs pensijas piešķiršanas nolūkā ņemt vērā šos bērnu audzināšanas periodus, neraugoties uz to, ka šī persona nav veikusi iemaksas šajā pirmajā dalībvalstī ne pirms, ne uzreiz pēc šiem audzināšanas periodiem.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.) 1. panta t) punktā jēdziens “apdrošināšanas periods” ir definēts kā iemaksu, nodarbinātības vai pašnodarbinātības periodu, kas par apdrošināšanas periodiem definēti vai atzīti tajos tiesību aktos, ar kuriem saskaņā tie izpildīti vai uzskatīti par izpildītiem, un visi periodi, kas tādiem pielīdzināmi, ja minētajos tiesību aktos uzskatīts, ka tie ir līdzvērtīgi apdrošināšanas periodiem.